

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-12

Diarienummer 0789/22

Handläggare

Anette Lindgren/Niklas Borg/Vanja Larberg

Telefon: 031-368 36 32

E-post: anette.lindgren@kultur.goteborg.se

Yttrande till stadsbyggnadsnämnden över Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden – samråd

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker programförslaget för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande till stadsbyggnadsnämnden som eget yttrande.
3. Kulturnämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden har översänt samrådshandlingar för ”Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden” till kulturnämnden på remiss.

Programförslaget innehåller en multiarena, ett centralbad, sporthallar samt bostäder och verksamheter. Dess genomförande innebär bland annat att Valhallabadet och Scandinavium rivs, och att bebyggelse placeras i Burgårdsparken. Programförslaget är ett steg i arbetet med att skapa förutsättningar för utvecklingen av Göteborgs som evenemangsstad.

Planprogrammet frångår ambitionerna i översiktsplanen (ÖP) och målsättningarna för gestaltad livsmiljö på flera punkter. Störst negativ effekt ger programmets avvikelser i byggnadstyper och skala på det tillkommande i mötet med befintlig stad, samt bristerna i hanteringen av berörda kulturmiljöer inom och i anslutning till planområdet.

Tre kulturhistoriska objekt av nationellt intresse berörs av planprogrammet vilka alla riskerar att påverkas negativt eller förstöras till följd av programmets genomförande. Det gäller det nyligen påträffade vikingatida gravfältet i Burgårdsparken, Stora Katrinelunds landeri och Valhallabadet. Kulturförvaltningens bedömning är att förstörelse av eller skador på de kulturhistoriska värden som bärs av dessa tre objekt innebär en oacceptabel förlust.

Programmet bör revideras och kompletteras med alternativ där områdets viktiga kulturmiljöer bevaras och får inverkan på programförslaget. Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden avstyrker programförslaget ”Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden”.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Målet med den statliga politiken för gestaltad livsmiljö är att arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Målsättningen ska bland annat uppnås genom att hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden.

Detta förhållningssätt, som finns inskrivet i Göteborgs Stads översiktsplan, är av betydelse för utvecklingen av evenemangsområdet. I evenemangsområdet finns stora möjligheter att genom långsiktiga investeringar bidra till att upprätthålla och utveckla göra Göteborg till en hållbar evenemangsstad. Genom att investera i den befintliga kulturmiljön, grön- och blåstruktur samt social service så som skolor och förskolor, görs stadsdelen attraktiv och välkomnande för både boende i närområdet och besökare. Här finns potential för att skapa en grön urban lunga med generösa vistelsezoner där höga kulturmiljövärden värnas, utvecklas och tillgängliggörs. Bedömningen är att det programmet inte svarar mot detta.

En besöksnäring som samspelar väl med kulturmiljöer när den utvecklas kan växa starkt och bidra till en långsiktigt positiv ekonomisk utveckling för staden.

Bedömning ur ekologisk dimension

Göteborgs Stads klimatstrategiska program slår fast att Göteborg ska vara en av världens mest progressiva städer i att åtgärda klimatproblem. Göteborgs Stad ska vara föregångare och visa att det är möjligt att leva gott utan att bidra till negativ klimatpåverkan.

En strävan att utveckla befintliga miljöer istället för att riva dem är ett sätt att gå i denna riktning. Klimatpåverkan för byggnader är högre vid rivning och nybyggnation, än vid bevarande och renovering, vilket är betydelsefullt i relation till programmets förslag på omfattande rivningar. En utvärdering utifrån klimatpåverkan bör göras för att bedöma effekterna av programmets förslag.

Bedömning ur social dimension

En grundlig social konsekvensanalys och barnkonsekvensanalys har genomförts av WSP inom programarbetet, baserat på Göteborgs Stads analysmodell. I modellen är ett områdes identitet en viktig aspekt för den sociala hållbarheten, och det gäller i hög grad för evenemangsområdet.

Öster om programområdet ligger riksintresset Gårda, en äldre arbetarstadsdel med industriell och brokig identitet. I kommunfullmäktiges beslut om uppdrag för evenemangsområdet finns målsättningen att "Stadsutvecklingen ska bestå av en trivsamt kvarterstad med lokaler i bottenplan som ska spegla Gårdas äldre bebyggelse på andra sidan Mölndalsån." Illustrationerna visar dock någonting annat när det gäller bostadskvarterens skala och form. Den sociala konsekvensanalysen rekommenderar att hänsyn tas till Gårdas småskalighet i gestaltningen av den nya bebyggelsen, något som anses betydelsefullt för människors upplevelse av å-rummet och av kopplingen till den äldre bebyggelsen på Gårdasidan.

Vidare pekar den sociala konsekvensanalysen på att unika värden försvinner i och med förslaget att Valhallabadet och Scandinavium rivs, två byggnader med kulturhistoriskt värde för både staden och nationen. Valhallabadet är idag en mycket omtyckt plats av

göteborgarna, och används av vardagsmotionärer, barnfamiljer och elitsimmare. När badet tidigare föreslagits för rivning har protesterna varit många. Platser som Valhalla är betydelsefulla för den sociala hållbarheten, då de genom att vara omsorgsfullt utformade platser för vardagsaktiviteter och möten, bygger en känsla av sammanhang, en kontinuitet över tid och en identitet.

Ett nytt bad så som planprogrammet föreslår kan ge positiva sociala värden för invånarna. Men den föreslagna exploateringen har också flera utmaningar ur barnperspektiv. Det finns redan i dagsläget ett underskott av samhällsservice i stadsdelen Heden i relation till befolkningens behov, vilket understryks i den genomförda sociala konsekvensanalysen och barnkonsekvensanalysen. Då planprogrammet behöver välja mellan förskola och skola betyder detta att barnfamiljers behov inte kommer att mötas. Dessutom har de föreslagna bostadsgårdarna utmaningar när det gäller ljusförhållanden och form. Istället för att bygga bostäder i området som bara ökar på det nuvarande underskottet på samhällsservice, finns här en unik chans att skapa kvalitativa offentliga miljöer för de många barn och unga som använder området dagtid. Genom att värna och utveckla Burgårdsparken och omgivningarna kring landeriet kan en varierad grön kulturmiljö tillgängliggöras för hela stadsdelens barn och unga och berika deras vardag.

Bilagor

1. [Länk till samrådshandlingar](#)
2. Urval av handlingar till remissen:
 - a. Program för evenemangsområdet - samrådshandling
 - b. Konsekvensanalys sociala perspektiv och barnperspektiv
 - c. Arkeologi i Burgårdsparken, förundersökning Göteborgs stadsmuseum 2023
 - d. Evenemangsområdet Kulturmiljöunderlag, Göteborgs stadsmuseum 2023
 - e. Evenemangsområdet, bilaga Valhallabadet, Göteborgs stadsmuseum 2023
 - f. Kulturmiljö Valhallabadet – Byggnadshistorisk utredning och konsekvensbeskrivning, Antiquum AB 2024-03-18
 - g. Kulturmiljö Scandinavium – Byggnadshistorisk utredning och konsekvensbeskrivning, Antiquum AB 2024-03-18
3. Länsstyrelsens beslut gällande fråga om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet 2023

Expedieras till

Stadsbyggnadsnämnden.

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har översänt samrådshandlingar för ”Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden” till kulturnämnden på remiss. Remisstiden löper från den 26 juni till den 3 september 2024. Kulturnämnden har beviljats förlängd svarstid till den 26 september under förutsättning att stadsbyggnadsförvaltningen kan ta del av kulturförvaltningens utkast till tjänsteutlåtande senast den 3 september.

Beskrivning av ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har översänt samrådshandlingar för ”Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden” till kulturnämnden på remiss. Planområdet sträcker sig från byggnadsraden närmast Valhallagatan i söder (Valhallabadet, Valhalla sporthallar, Scandinavium) över Valhalla IP och fram till Nya Ullevi serviceyta söder om Levgrensvägen.

Programförslaget innehåller en multiarena, ett centralbad, sporthallar samt bostäder och verksamheter. Dess genomförande innebär bland annat att Valhallabadet och Scandinavium rivs, och att bebyggelse placeras i Burgårdsparken. Förslaget är ett steg i arbetet med att skapa förutsättningar för utvecklingen av Göteborgs som evenemangsstad.

Planprogrammets avgränsning. Bild från sidan 9, något beskuren. Norr uppåt i bild.

Programförslaget. Volymskiss ur planprogrammet sidan 30, något beskuren. Norr nedåt till höger i bild.

Planprogrammet beskriver viktiga utgångspunkter, mål och riktlinjer för stadsdelen Hedens utveckling.

Det godkända planprogrammet är inte juridiskt bindande, men eventuella avsteg från programmet ska motiveras i framtida detaljplaner. Arbetet med två detaljplaner som ska vila på planprogrammet har redan inletts. Det handlar om:

- Detaljplan för centralbad och blandstad norr om Valhallagatan dnr BN 0549/22.
- Detaljplan för arenor och blandstad söder om Valhallagatan dnr BN 0550/22.

Tidigare yttranden och utredningar i ärendet

Kulturförvaltningen har på olika sätt deltagit i arbetet med stadsdelen Heden och planeringen för en ny arena sedan tidigt 2010-tal. Ända sedan starten har kulturförvaltningen lyft fram de stora kulturvärden som finns i byggnader och miljöer inom och angränsande till programområdet.

Valhallabadet – kulturmiljöbedömningar

År 2013 producerade Göteborgs stadsmuseum den första versionen av *Valhallabadet – kulturhistoriskt underlag*, till Stadsbyggnadskontorets strategiska avdelning, inom alternativvalsstudien för en ny arena (dnr BN 12/0640). Syftet var att förtydliga motiven för bevarande av badhuset.

Rapporten har uppdaterats som del av nuvarande programarbete och ligger som bilaga till kulturmiljöunderlaget *Evenemangsområdet – kulturmiljöunderlag till planprogram, del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden i Göteborg*, stadsmuseets kulturmiljörapport 2023:01.

Till pågående planprogramsremiss finns även *Valhallabadet – byggnadshistorisk utredning & konsekvensbeskrivning* av Antiquum AB (2024-03-18), som en bilaga.

Båda underlagen understryker och beskriver Valhallabadets mycket höga kulturhistoriska värden. I Antiquums rapport ingår även en konsekvensbeskrivning som förtydligar vilka värden som riskerar att förloras vid en rivning.

Valhallabadet är sedan tidigare utpekad i Göteborgs bevarandeprogram och ska därmed bedömas som särskilt värdefull. Det ingår även i Länsstyrelsens och Västarvets kunskapsunderlag *Moderna Monument* (2014), som samlar regionens mest betydelsefulla efterkrigstidsbyggnader i syfte att öka förutsättningarna för ett bevarande av dessa. Den höga värderingen av Valhallabadet är brett förankrad bland antikvariskt sakkunniga.

Valhallabadet – fråga om byggnadsminnesförklaring

Ansökan om byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet har lämnats in till Länsstyrelsen i två omgångar, 2013 och 2022.

I sin behandling av frågan om byggnadsminnesförklaring har länsstyrelsen bedömt att Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden och uppfyller kriterierna för att bli ett byggnadsminne. Länsstyrelsen lyfter i sitt svar fram byggnadens arkitektur och formgivning liksom dess höga socialhistoriska värde som en representant för 1950-talets och folkhemmets strävanden för fritid, folkhälsa med mera.

Ansökan har dock avslagits med hänsyn till politiska inriktningsbeslut. En byggnadsminnesförklaring kräver att det finns förutsättningar för ett bevarande och en långsiktig förvaltning. Länsstyrelsens beslut i frågan om byggnadsminnesförklaring ligger som bilaga 3 till detta yttrande.

Landeriet – plan för ett starkare riksintresse

Planområdet innehåller en rik kulturhistoria med hänsyn till antalet landerier som funnits och som delvis finns synliga kvar. Inom ramen för arbete med Västlänken tog Göteborgs stadsmuseum år 2017–2018 fram en kulturmiljövision för Göteborgs landerier (Kulturmiljörapport 2018:01)¹, i syfte att hantera projektets påverkan på riksintresset för kulturmiljövård. Den innehåller en analys av aspekten landerierna inom riksintresset

¹ Länk till stadsmuseets kulturmiljövision [här](#).

”Göteborgs innerstad” [O 2:1-5], belyser styrkor och svagheter i dagens miljöer samt lämnar förslag på förstärkande åtgärder.

Landerierna är redan idag en tillgång i stadsmiljön, även de landerier som bara har relativt små spår bevarade, eftersom de bidrar med värden för rekreation, estetiska värden och genom att ge stadsrummet historiskt djup. Att stärka landerierna är att stärka Göteborgs historiska särprägel. Stora Katrinelund är ett av Göteborgs bäst bevarade landerier och har en särskilt viktig roll i förmedlingen av detta historiska lager. Det är dessutom byggnadsminne, samt ingår i Göteborgs stads bevarandeprogram.

I handlingsprogrammet *Göteborg förstärkt: Landerierna* (WSP 2018-10-05)² lyfts Stora Katrinelund fram som en potentiell nod i ett utvecklat landeristråk. Dess kvaliteter föreslås stärkas genom inrättande av ett besökscentrum med trädgårdsinriktning och återställd/utvecklad trädgårdsanläggning samt engelsk landskapspark.

Arkeologi

Sommaren 2023 utförde Göteborgs stadsmuseum en arkeologisk utredning i Burgårdsparken med anledning av planerad exploatering för att utveckla evenemangsområdet. På Burgårdsparkens södra bergsparti påträffades då två gravar i form av stensättningar. Båda gravarna innehöll fragment av brända mänskliga ben vilka C14-analyserades och daterades till vikingatid.

Efter avslutat fältarbete meddelades de primära resultaten, att gravar påträffats och att dessa inte var avgränsade, till berörda tjänstemän som arbetar med planprogrammet. I den officiella arkeologiska rapporten som publicerades i november 2023 framgår det i den antikvariska bedömningen att lagskyddet kvarstår för de nyupptäckta fornlämningarna och att det vid exploatering av området krävs ytterligare arkeologiska insatser för att avgränsa och undersöka fornlämningarna. Den arkeologiska rapporten³ skickades in till exploateringsförvaltningen.

Våren 2024 utförde Göteborgs stadsmuseum en avgränsande arkeologisk förundersökning i syfte att avgränsa de lämningar som framkom vid 2023 års utredning. I samband med undersökningen påträffades ytterligare åtta stensättningar. Lämningarna registrerades som ett gravfält med Riksantikvarieämbetets lämningsnummer L2024:1600.

Enligt samma förfarande som efter utredningen meddelades de primära resultaten, att ytterligare gravar påträffats, till berörda tjänstemän som arbetar med planprogrammet. Den officiella arkeologiska rapporten publicerades i augusti 2024 och där framgår åter att lagskyddet kvarstår för det nyupptäckta gravfältet. Den arkeologiska rapporten⁴ skickades in till exploateringsförvaltningen.

Bedömning

Kulturförvaltningen bedömer att programförslaget ”Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden” bör avstyrkas. Kulturförvaltningens bedömning utgår från översiktsplanens intention och det som finns som är klassat som riksintressen och byggnadsminnen inom området. Specifikt vill förvaltningen som grund

² länk till WSP:s handlingsprogram [här](#)

³ Länk till Arkeologisk rapport 2023:10 om förundersökningen [här](#)

⁴ Arkeologisk rapport 2024:07 om avgränsande undersökning [här](#).

för sin bedömning lyfta fram fornlämningsmiljön i Burgårdsparken, Valhallabadet och Stora Karinelunds landeri, samt riksintresseområdena Gårda och Stenstaden.

Översiktsplanens intention

Det är kulturförvaltningens bedömning att planprogrammet frångår ambitionerna i översiktsplanen (ÖP) på flera punkter. Störst negativ effekt ger avvikelser i byggnadstyper och skala på det tillkommande i mötet med befintlig stad, samt hanteringen av ingående och intilliggande kulturmiljöer.

Göteborgs stads arkitekturpolicy tar sin utgångspunkt i det nationella målet för gestaltad livsmiljö. Policyn är tydlig med att platsens förutsättningar och mötet med befintlig stad är centrala i utvecklingsprojekt. En god gestaltad livsmiljö förutsätter en stadig utgångspunkt i stadens historiska utveckling och i de värden och kvaliteter som karaktäriserar Göteborg.

I propositionen ”Politik för gestaltad livsmiljö” lyfts kulturmiljöns betydelse tydligt fram. Där understryks att gestaltningen av den befintliga livsmiljön och förvaltningen av de kulturvärden som finns där är en lika viktig uppgift som skapandet av nya miljöer.

Kulturförvaltningen menar att programförslaget inte visar på tillräckligt god volymhantering utifrån målsättningarna för gestaltad livsmiljö. Skalan på det tillkommande gör att i princip alla befintliga stadsmiljöer som angränsar till planområdet får försvagade värden och kvaliteter. Den höga exploateringsgrad som presenteras i planprogrammet omöjliggör även varsamhet med platsens topografi.

I ÖP:s planeringsinriktning för innerstaden understryks att stadsutvecklingen ska lyfta och stärka kulturmiljön. Innerstadens kulturmiljö och dess kulturvärden ska ses som en potential för att stärka Göteborg som varumärke och som en attraktiv och hälsosam livsmiljö för invånare och besökare.

Riksintressen och byggnadsminnen

Den allt för höga exploateringen av området i volym och höjder påverkar alla befintliga angränsande miljöer negativt. Det gäller:

- Gårda, område av riksintresse för kulturmiljövården samt innehållande två byggnadsminnen
- Stenstaden, område av riksintresse för kulturmiljövården
- Stora Katrinelund, byggnadsminne och del av tematiskt uttryck för riksintresse för kulturmiljövården, landerierna

Riksintresseområdena i Göteborg är utvalda på grund av deras centrala roller i berättelsen om stadens framväxt. De är tydliga göteborgskaraktärer som sammantaget visar på det speciella med just vår stad. Genom att värna och utgå från riksintressena så stärker man det göteborgsspecifika och berättelsen om Göteborg. Att begränsa eller skada riksintressena innebär förlust av viktiga särdrag med stora värden.

Översiktsplanens övergripande förhållningssätt är att kulturmiljövården ska lyftas och stärkas i stadsutvecklingen och att ny bebyggelse och infrastruktur ska uppföras med hänsyn till värdefulla natur-, kulturmiljö-, och landskapsbildsvärden. Riksintressenas värdebärande uttryck är särskilt känsliga för förändringar. Utsiktsplatser och öppna landskapsrum som ger överblick över den speciella stadstopografin ska värnas.

Kulturförvaltningen ser inte att planprogrammet omhändertar riksintressena och byggnadsminnenas värden så att det kan stärkas eller lyftas av stadsutvecklingen i och med de massiva och höga volymer som tillkommer.

Fornlämningsmiljön i Burgårdsparken

Kulturförvaltningen bedömer att planprogrammet inte värnar eller tillvarata potentialen med det nyupptäckta vikingatida gravfältet i Burgårdsparken. Det följer inte heller översiktsplanen när det gäller hanteringen av gravfältets höga kulturmiljövärden.

Vikingatida gravar är sedan tidigare inte kända i och runt de centrala delarna av Göteborg vilket gör gravfältet viktigt i kunskapsbyggandet kring denna tidsperiod i detta område. Ur ett pedagogiskt perspektiv är det av stor vikt att gravfältet bevaras för att kunna förstås och upplevas på platsen. Dess placering centralt i staden ger gravfältet en särskilt god möjlighet att berätta om den yngre järnålderns gravskick samt visa på närvaro av bosättning från vikingatid. Placeringen gör det ovanligt tillgängligt för stadens invånare samt den stora andel besökare som bevistar områdets evenemangsanläggningar.

Vidare är det av vikt att det omkringliggande området bevaras för att gravfältet ska kunna sättas in och förstås i den landskapskontext det en gång existerade i. Flera av gravarna ligger på krönlägen längs den östra delen av berget direkt exponerade mot Mölndalsån som utgjorde en viktig kommunikationsled under vikingatid. Det är därför också viktigt att de forntida siktlinjerna mellan gravarna och Mölndalsån inte skymms av bebyggelse om gravfältet skall kunna förstås i sin helhet.

Valhallabadet

Det är kulturförvaltningens bedömning att en rivning av Valhallabadet strider mot översiktsplanen, som anger att planering ska beakta Göteborgs kulturmiljö i lokal, nationell och internationell kontext i samtliga stadsutvecklingsprojekt. Planeringen skall även säkerställa att byggnader och miljöer inom innerstadens utpekade bevarande-områden i kulturmiljöprogrammet och/eller område av riksintresse för kulturmiljövården inte förvanskas eller påtagligt skadas.

Till planprogramshandlingarna hör flera kulturmiljöunderlag, varav två särskilt tydligt beskriver och understryker Valhallabadets mycket höga kulturhistoriska värden. Det gäller *Valhallabadet*, bilaga 2 till *Evenemangsområdet*, Göteborgs stadsmuseums kulturmiljörapport 2023:01, samt *Valhallabadet – byggnadshistorisk utredning & konsekvensbeskrivning* av Antiquum AB 2024-03-18. I den senare ingår även en konsekvensbeskrivning som förtydligar vilka värden som riskerar att förloras vid en rivning. Sammanfattningen av konsekvensbeskrivningen inleds (s. 6):

”Konsekvensbeskrivningen har visat att en rivning av Valhallabadet skulle innebära att stora och dokumenterade kulturhistoriska, upplevelsemässiga, konstnärliga och estetiska värden går förlorade.”

Kulturförvaltningen delar denna bedömning och vill även lyfta fram att de värden vi håller höga idag kommer att öka än mer med tiden. Valhallabadet är en unik byggnad, en folkhemsikon som bör bevaras som byggnadsminne.

Såsom framgår av Länsstyrelsens beslut så är det omständigheterna och inte de värden som byggnaden bär som lett till avslag på ansökan om byggnadsminnesförklaring. Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden och uppfyller kriterierna för

att bli ett byggnadsminne. Förvaltningen bedömer därför att planeringen bör inriktats på att inkludera och bevara byggnaden i en omvandling av området.

Stora Katrinelunds landeri

Stora Katrinelund är byggnadsminne sedan 1973. Det skyddade området omfattar de bevarade byggnaderna och den anlagda parken från Levgrensvägen och en bit in i Burgårdsparken.

Det är kulturförvaltningens mening att resterna av de göteborgsspecifika landerierna bör värnas och att de bör ges plats att utvecklas. Planprogrammet begränsar möjligheterna att koppla Stora Katrinelund till Burgården och vidare mot Korsvägen. Det begränsar även möjligheterna att återkoppla landeriet till Mölndalsån, och därigenom vidare via Gårda mot Liseberg. Den planerade höga bebyggelsen på ytan mellan Burgårdsparken och Mölndalsån kommer även att inverka negativt på upplevelsen av parken, vilket är negativt för landeriet.

Landerierna är ett lättillgängligt, lättförståeligt och populärt historiskt lager i staden. De bär stor potential som historiska ankare i stadsutvecklingen och många bär även på redan etablerade höga rekreativa värden, såsom Stora Katrinelund, Johanneberg och Liseberg.

Översiktsplanens övergripande förhållningssätt är att kulturmiljövärden ska lyftas och stärkas i stadsutvecklingen. Stora Katrinelund har mycket höga kulturhistoriska, estetiska och pedagogiska värden och en stor potential att bli ett ankare i stadsutvecklingen i denna del av centrum. Här finns redan stora natur-, kulturmiljö-, och landskapsbildsvärden som kan stärkas, men det är kulturförvaltningens bedömning att programmets föreslagna volymer och höjder kommer att förhindra en positiv utveckling av landeriberättelsen.

Övrig värdefull bebyggelse

Scandinavium är en byggnad med stark symbolverkan, en känd göteborgsprofil. Den bär även bland annat byggnadsteknikhistoriska, arkitekturhistoriska och samhällshistoriska värden. Den är även en plats för minnen av många stora musik- och idrottshändelser. Byggnaden har höga värden, om än inte av samma nationellt höga klass som gravfältet, landeriet och Valhallabadet. En rivning innebär förlust av kulturhistoriska värden och av en ovanlig byggnad som många har en relation till.

Före detta Tomtens Tekniska Fabrik i Gårda påverkas av programförslaget. Det karaktärsstarka Tomtens-tornet kommer inte längre att vara synligt från västra sidan om Mölndalsån, vilket innebär en förlust av ett lokalt landmärke. Tornet är vackert utformat och dess potential i stadsrummet kan omhändertas bättre.

Alternativa scenarion saknas

Det är kulturförvaltningens bedömning att planprogrammet är allt för hårt knutet till redan formulerade tankar om exploatering, och att förslaget därmed inte ger utrymme att på ett tillräckligt varsamt sätt omhänderta den befintliga staden och befintliga värden.

Programmet bör revideras och kompletteras med alternativ där områdets viktiga kulturmiljöer bevaras och får inverkan på programförslaget. Det gäller:

- Fornlämningsmiljön i Burgårdsparken, med riksintressanta fornlämningar som ger ny kunskap om Göteborg. De bör värnas med omgivande grön miljö samt siktlinjer mot Mölndalsån.
- Valhallabadet, en byggnad av byggnadsminnesklass. Den bör bevaras i sin helhet.

- Stora Karinelunds landeri, en miljö av riksintresse för kulturmiljövården och ett byggnadsminne, bör ges utrymme att utvecklas och förstärkas.
- Gårda, en miljö av riksintresse för kulturmiljövården, vars skala och möte med Mölndalsån behöver värnas, och siktlinjer mot området måste hållas öppna.
- Stenstaden, en miljö av riksintresse för kulturmiljövården, vars skala och hantering av stadsrum och gaturum behöver värnas.

Förvaltningens synpunkter och förslag till beslut

Planprogrammet berör tre kulturhistoriska objekt av nationellt intresse vilka alla riskerar att påverkas negativt eller förstöras till följd av programmets genomförande. Det gäller det nyligen påträffade vikingatida gravfältet i Burgårdsparken, Stora Katrinelunds landeri och Valhallabadet. Kulturförvaltningens bedömning är att förstörelse av eller skador på de kulturhistoriska värden som bärs av dessa tre objekt innebär en oacceptabel förlust.

Kulturförvaltningens bedömning är att man såväl ur ett kulturmiljöperspektiv som ur ett stadsbyggnadsperspektiv bör utveckla området med utgångspunkt i de höga kvaliteter som det redan besitter, och i en skala som passar för platsen. Planprogrammet presenterar en förvanskning av staden på en övergripande nivå, med skalor och byggnadstyper som inte samspelar med den stad de möter. Programmet bör revideras och kompletteras med alternativ där områdets viktiga kulturmiljöer bevaras och får inverkan på programförslaget.

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden avstyrker programförslaget ”Program för del av evenemangsområdet inom stadsdelen Heden”.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Britta Söderqvist

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Göteborgs museer och konsthall